

EKONOMIA SPOŁECZNA I *SHARING ECONOMY* W KSZTAŁTOWANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

DATA PRZESŁANIA: 15.08.2019, DATA AKCEPTACJI: 31.08.2019, KODY JEL: B59, D71, E21, L30, L31, O35

Agata Lewandowska

Uniwersytet Szczeciński
alewandowska.expo@gmail.com

STRESZCZENIE

W tekście podjęto próbę określenia, czy ekonomia społeczna i *sharing economy* są ważnymi składnikami zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako harmonijne współistnienie gospodarki, środowiska i społeczeństwa. Celem badań było wskazanie na powiązania ekonomii społecznej i *sharing economy* z koncepcją zrównoważonego rozwoju. Ekonomia społeczna oparta na wartościach partycypacji, solidarności oraz samorządności odgrywa ważną rolę w rozwoju miast oraz wspomaganie procesów budowania społeczeństwa obywatelskiego. *Sharing economy* wpisuje się w obszar ekonomii społecznej, która daje ludziom możliwość organizacji produkcji i wzorów konsumpcji za pomocą niezależnych, demokratycznych form współpracy. Dzięki zorientowaniu na niezaspokojone przez wolny rynek, bądź państwo, potrzeby, przynosi innowacyjne rozwiązania, zyskuje w ten sposób wpływ na rozwój lokalny, jest także działalnością na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a tym samym częścią zrównoważonego rozwoju. Procesy tworzenia i łączenia organizacji z obszaru ekonomii społecznej, w które wpisuje się *sharing economy*, przyczyniają się do powstania nowej, bardziej zrównoważonej gospodarki. Każdy z fundamentów zrównoważonego rozwoju (gospodarczy, środowiskowy, społeczny) może być realizowany przez podmioty ekonomii społecznej, z wykorzystaniem potencjału *sharing economy*, której filozofia opiera się na współdzieleniu, rozwoju społeczności lokalnych, w opozycji do negatywnych skutków globalizacji – dominacji celów społecznych czy ekologicznych nad zyskiem, włączaniu osób potrzebujących w proces samopomocy, zamiast dostarczania im gotowych świadczeń.

SŁOWA KLUCZOWE

ekonomia społeczna, ekonomia współdzielenia, zrównoważony rozwój

WPROWADZENIE

Jednym z kluczowych warunków zrównoważonego rozwoju jest rozwój kapitału społecznego. We współczesnym świecie ekonomia głównego nurtu, coraz częściej, nie jest w stanie w pełni ani opisać zmian zachodzących w rzeczywistości społeczno-gospodarczej, ani ich rozwiązać. Podmioty ekonomii społecznej trwają na rynku, mimo że nie spełniają założeń efektywności ekonomicznej. Ekonomia społeczna i *sharing economy* odchodzą od efektywności ekonomicznej jako podstawowego kryterium, dostrzegając złożoność wyborów człowieka – żyjącego w dobie globalizacji, społeczeństwa opartego na wiedzy, kryzysu państwa opiekuńczego – na które wpływ mają czynniki socjologiczne, polityczne, antropologiczne i psychologiczne. Zatem decyzji podejmowanych przez osoby zaangażowane w działalność podmiotów ekonomii społecznej i *sharing economy* nie da się w pełni wyjaśnić na płaszczyźnie teorii neoklasycznych, przyczyniają się one natomiast do znalezienia bardziej satysfakcjonującego rozwiązania w zakresie rozwoju społeczno-ekonomicznego i stają się odpowiedzią na problemy społeczno-gospodarcze, m.in. kryzys państwa dobrobytu czy wykluczenie społeczne.

Ekonomia społeczna oparta na wartościach partycypacji, solidarności oraz samorządności odgrywa ważną rolę w kształtowaniu zrównoważonego rozwoju, wspomagając procesy budowania społeczeństwa obywatelskiego. *Sharing economy*, u podłoża której tkwi dążenie do zrównoważonego rozwoju, wpisuje się w obszar ekonomii społecznej i może być analizowana w różnych wymiarach. Pozytywnym aspektem obu segmentów jest wspieranie rozwoju kapitału społecznego, bazujące na zaufaniu i skłaniające do nawiązywania ściślejszych relacji społecznych. W wielu miejscach na świecie zaczęto dostosowywać politykę do potrzeb lokalnych wspólnot oraz przedsiębiorców. Inicjatywy z zakresu tworzenia i łączenia organizacji z obszaru ekonomii społecznej również przyczyniły się do powstania nowej, bardziej zrównoważonej gospodarki.

Celem badań było wskazanie na powiązania ekonomii społecznej i *sharing economy* z koncepcją zrównoważonego rozwoju, a w konsekwencji do wysunięcia hipotezy badawczej – ekonomia społeczna i ekonomia współdzielenia są ważnymi składnikami zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako harmonijne współistnienie gospodarki, środowiska i społeczeństwa. Dla realizacji założonego celu oraz weryfikacji hipotezy badawczej przeprowadzono badania literaturowe oraz zastosowano metodę porównawczą, dzięki temu możliwe było zaprezentowanie przykładów z woj. zachodniopomorskiego.

EKONOMIA SPOŁECZNA

Ekonomia społeczna odróżnia się od pozostałych rodzajów działalności ekonomicznej związkami z wartościami moralnymi i społecznymi. Podmioty ekonomii społecznej, przede wszystkim przedsiębiorstwa społeczne, w swoich działaniach zmierzają do realizacji celów społecznych (będących motywatorem wszelkiej działalności) dzięki wykorzystaniu metod gospodarczych (instrumentów rynkowych wykorzystywanych dla osiągnięcia celów społecznych). Prowadząc działalność gospodarczą, z wykorzystaniem instrumentów ekonomicznych, tym samym podejmują ryzyko gospodarcze, zmierzając do osiągnięcia zysku.

Nauki ekonomiczne nie wypracowały jednoznacznej definicji pojęcia ekonomia społeczna. Zgodnie z definicją Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu (KPRES, 2014, s. 15).

Według Berteena Roelantsa ekonomia społeczna jest szczególnym przykładem przedsiębiorczości, a jej oceny dokonuje się na podstawie wkładu w dziedzinę spójności społecznej, solidarności oraz rozwoju terytorialnego (Beerten, 2002, s. 43).

Na pierwszy plan wysuwa się społeczny wymiar działalności podmiotów ekonomii społecznej, natomiast nie bez znaczenia pozostaje fakt pobudzania przez nie postaw przedsiębiorczych czy mobilizowania i rozwoju kompetencji związanych z funkcjonowaniem na konkurencyjnym rynku pracy. Działania podejmowane w obszarze ekonomii społecznej są próbą połączenia gospodarowania z budowaniem więzi społecznych, których zasadniczym celem jest wzmocnienie bezpieczeństwa ekonomicznego oraz socjalnego podmiotów indywidualnych. Konkurencyjna gospodarka rynkowa podporządkowana jest kryterium efektywności, a ekonomia społeczna respektując wymogi efektywności gospodarowania, dąży do realizacji także innych wartości i celów. Jest mechanizmem stymulującym rozwój lokalny poprzez oddolną inicjatywę na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, wobec których inne podmioty nie podejmują działań ze względu na brak rentowności. Jej innowacyjność polega przede wszystkim na przechodzeniu od idei państwa opiekuńczego do form aktywizacji, które dają możliwość pracy zamiast pobierania zasiłku oraz próbie łączenia gospodarowania z budowaniem więzi społecznych. Ekonomia społeczna jest zatem połączeniem prowadzenia działalności gospodarczej z tworzeniem więzi społecznych i rozwojem postaw obywatelskich, których zasadniczym celem jest wzmocnienie bezpieczeństwa ekonomicznego i socjalnego obywateli. Niemniej ekonomia społeczna, respektując wymogi efektywności gospodarowania, dąży także do realizacji wielu innych wartości i celów, np.:

- wzmocnianie spójności społecznej,
- budowa zaufania,
- zwiększenie bezpieczeństwa ekonomicznego i zatrudnienia,
- wzmocnienie lokalnej i grupowej tożsamości,
- urzeczywistnienie demokracji uczestniczącej,
- odkrywanie radości z przynależności do wspólnoty (Wilkin, 2007, s. 51–52).

SHARING ECONOMY

Od 2008 roku na Zachodzie (a od ok. 2010 r. w Polsce) obserwujemy rozwój zjawiska kulturowo-społecznego, jakim jest współdzielenie dóbr. Wielu konsumentów zaczęło nabierać przekonania, że ważniejszy jest dziś dostęp do czegoś niż posiadanie konkretnej rzeczy. Stanowi to niejako odpowiedź na kryzys finansowy, ludzie dostrzegli w dzieleniu się szansę na oszczędności. Społeczności zaczęły współpracować, by ułatwić sobie pełny dostęp do zasobów. Dzięki technologii cyfrowej przywrócona została idea pożyczania, barteru, udostępniania własnych zasobów innym (dobra, środki finansowe, umiejętności, czas). Podważony został sens posiadania dóbr na

własność, a coraz większą uwagę przywiązywano do ich funkcji. Dostęp do usług i rzeczy zaczyna być traktowany jako nowa forma posiadania (nowa forma własności) (Ziobrowska, 2017, s. 262).

Sharing economy to nurt bazujący na założeniu lepszego wykorzystania zasobów przez dzielenie się, transfer, udostępnianie, wymianę czy współdzielenie (Burgiel, 2015, s. 8). Można go określić jako system społeczno-gospodarczy osadzony wokół podziału zasobów ludzkich i materialnych, bazujący na regule wzajemności oraz racjonalności wyboru ekonomicznego, oszczędzaniu oraz powstrzymywaniu się od konsumpcji i zakupów na rzecz innych alternatywnych form posiadania. Jest trendem, który sprzeciwia się nadmiernemu konsumpcjonizmowi, zakłada łączenie osób czy podmiotów, co umożliwi świadczenie usług lub wspólne korzystanie z aktywów, umiejętności, czasu, zasobów lub kapitału, bez przekazywania praw własności. Bazuje na skłonności ludzi do współpracy, pomagania innym i dzielenia się swoim czasem oraz zasobami, które jest odwzajemniane w różny sposób (materialny i pozamaterialny).

EKONOMIA SPOŁECZNA A *SHARING ECONOMY*

Sharing economy to nurt (kierunek, model, itd.) w gospodarce funkcjonującej na zasadach komercyjnych, związany ze współdzieleniem własności przedmiotu. Z ekonomią społeczną łączą go zasady działania mechanizmu rynkowego, dystrybucji (tj. zasada przyjmowania i przekazywania zleceń) i wzajemności (Stępnicka, 2018, s. 46). Działania podejmowane w obszarze ekonomii społecznej mogą przyczynić się do rozwoju nowego nurtu ekonomiczno-społecznego jakim jest *sharing economy*, który wpisuje się w definicję ekonomii społecznej, zwracając uwagę na aktywności oparte na dostępie, dzieleniu się, wzajemności, darze i współkonsumpcji. Ekonomia społeczna, podobnie jak *sharing economy*, generuje zysk, realizując przy tym cele społeczne (jednocześnie ogranicza marnotrawstwo). Każdy z nurtów czyni to trochę inaczej, choć z pewnością mają cechę wspólną, która charakteryzuje oba. Zarówno w ekonomii społecznej, jak i w *sharing economy* dominującą rolę odgrywa obywatel. Usługi ekonomii społecznej, w podobny sposób jak w przypadku ekonomii współdzielenia, mogą pośrednio wpływać na sukces ekonomiczny regionów, a więc przyczyniać się do zrównoważonego rozwoju, gdyż stanowią element jego atrakcyjności i konkurencyjności.

Z punktu widzenia ekonomii społecznej i *sharing economy* aktywność społeczno-gospodarcza przyczynia się do większej efektywności wykorzystania zasobów, a także jest źródłem korzyści o charakterze środowiskowym i ekologicznym. Podstawowym narzędziem, istotnym z punktu widzenia poprawności funkcjonowania ekonomii społecznej i *sharing economy*, jest społeczne zaufanie oraz współpraca, bazujące także na założeniu maksymalizacji korzyści. Do głównych korzyści wynikających z ekonomii społecznej, które są zbieżne z korzyściami *sharing economy*, należą:

- tworzenie miejsc pracy,
- integracja społeczna,
- rozwój kapitału społecznego,
- rozwój lokalny i regionalny,
- tworzenie usług społecznie użytecznych (KPRES, 2014).

EKONOMIA SPOŁECZNA I *SHARING ECONOMY* W KSZTAŁTOWANIU ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Realizacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na zasadach zrównoważonego rozwoju jest celem polityki makroekonomicznej wielu krajów i stanowi priorytet rozwojowy Unii Europejskiej. Jej założenie opiera się na poprawie jakości życia i dobrego samopoczucia obecnych i przyszłych pokoleń. Podstawowymi działaniami w tym obszarze są: ograniczenie strukturalnego bezrobocia, zwiększenie wskaźnika aktywności zawodowej oraz zwiększenie poczucia społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.

Zrównoważony rozwój jest koncepcją rozwoju społeczno-gospodarczego, gdzie balansuje się i integruje działania w strefie środowiskowej, gospodarczej oraz społecznej (równy dostęp do usług społecznych, m.in.: opieki zdrowotnej i edukacji, równości płci i praw publicznych dla wszystkich grup społecznych, pomoc zmarginalizowanym i wkluczonym, reintegracja zawodowa i społeczna). Każdy z tych fundamentów może być realizowany przez podmioty ekonomii społecznej, których filozofia opiera się na dominacji celów społecznych czy ekologicznych nad zyskiem, rozwoju społeczności lokalnych w opozycji do negatywnych skutków globalizacji, włączaniu osób potrzebujących w proces samopomocy niż dostarczaniu im gotowych świadczeń. W ów nurt wpisuje się *sharing economy* ze swoimi ideami lepszego wykorzystania zasobów przez dzielenie się, transfer, udostępnianie, wymianę czy współdzielenie, dążąc tym samym do osiągnięcia pozytywnych skutków ekologicznych, czy też przeciwdziałając negatywnym skutkom globalizacji.

Grzegorz Zabłocki (2002, s. 49) twierdzi, że powinno się angażować lokalne społeczności w koncepcję zrównoważonego rozwoju, gdyż rozwiązywanie problemów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych na szczeblu centralnym jest nieefektywne.

Ekonomia społeczna, tak jak i *sharing economy*, przyczynia się do wyższego poziomu spójności społecznej tak w skali regionalnej, jak i krajowej. Działania ich podmiotów generują kapitał, będący niezbędnym czynnikiem zrównoważonego rozwoju. Ekonomia społeczna daje ludziom możliwość organizacji produkcji poprzez niezależne, demokratyczne formy współpracy. Dzięki ukierunkowaniu na niezaspokojone przez państwo, bądź wolny rynek potrzeby, gospodarka społeczna przynosi innowacyjne rozwiązania (Jarre, 2007, s. 65). Dzięki temu ma wpływ na rozwój lokalny, jest także działalnością na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, a tym samym częścią zrównoważonego rozwoju. Raport Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego (EKES) z 2017 roku, pt. *Najnowsze zmiany w gospodarce społecznej w Unii Europejskiej* potwierdza ponownie (wcześniej czyniąc to w raportach z 2008 i 2012 roku) ważną rolę sektora ekonomii społecznej w tworzeniu miejsc pracy, ułatwianiu zrównoważonego rozwoju gospodarczego, dopasowywaniu usług do potrzeb oraz w rozpowszechnianiu bardziej godziwego dochodu i dobrobytu (Balon, 2017). Ekonomii społecznej przypisuje się szczególne znaczenie w krajach Unii Europejskiej, głównie za sprawą wdrożenia Strategii Europa 2030 (w której sektorowi ekonomii społecznej nadaje się szczególną rangę) poprzez realizację jej priorytetów, w szczególności w zakresie włączenia społecznego, sprzyjającego rozwojowi zrównoważonemu. Z kolei Komisja Europejska, która posługuje się pojęciem ekonomii współpracy (*collaborative economy*), podkreśla w Europejskiej Agendzie dla Gospodarki Współdzielenia (2.06.2016), że nowe modele

biznesowe, krystalizujące się w ramach *sharing economy*, mogą mieć istotny wpływ na rozwój rynku pracy i gospodarki w UE (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm).

Dominująca rola obywateli (tak jak i w ekonomii społecznej) wpisuje się w ogólnoświatowy trend określany mianem *sharing economy*. Jej usługi mogą pośrednio przyczynić się do sukcesu ekonomicznego regionów, czyli pośrednio przyczyniać się do zrównoważonego rozwoju, ponieważ przyczyniają się do ich atrakcyjności. Innymi słowy miasta, które wykorzystują nowoczesne technologie i otwarte są na innowacyjne usługi, oferowane przez *sharing economy*, postrzegane są jako atrakcyjne, są naturalnymi gospodarkami współdzielenia – ograniczona przestrzeń i duża gęstość zaludnienia sprzyjają konsumpcji współdzielonej, będącej konsekwencją łatwego dostępu do wspólnych zasobów (Sundararajan, 2014). Niewątpliwym narzędziem kreowania miast inteligentnych jest współdzielenie odzwierciedlające współtworzenie miast przez ich mieszkańców. Technologie pozostają jedynie narzędziem realizacji założonych celów rozwoju gospodarczego i społecznego – kluczową rolę odgrywają mieszkańcy.

Obecnie obserwuje się coraz większą potrzebę opracowania nowej, zrównoważonej ścieżki rozwoju gospodarek państw, dlatego poddając analizie zagadnienie rozwoju, coraz częściej przywołuje się inne niż PKB wskaźniki, które odzwierciedlałyby poziom życia mieszkańców, a przede wszystkim jego jakość (Heinrich, 2013, s. 229). Idea dzielenia, w którą wpisane jest dążenie do zrównoważonych i bardziej sprawiedliwych społecznie rozwiązań, sprawdza się na całym świecie. Takie podejście spotykane jest coraz częściej, a rządzący widzą zarówno w ekonomii społecznej, jak i *sharing economy* nowe możliwości i potencjał rozwoju dla swoich państw. Określenie zrównoważony rozwój jest wyraźnie obecne w dyskursie publicznym w Europie (i nie tylko), a politycy mówią o promowaniu socjoekonomicznego rozwoju i ochronie środowiska naturalnego (Estes, 2010, s. 84–85). Każdy z fundamentów zrównoważonego rozwoju (gospodarczy, środowiskowy, społeczny) może być realizowany przez podmioty ekonomii społecznej, których filozofia opiera się na rozwoju społeczności lokalnych w opozycji do negatywnych skutków globalizacji, dominacji celów społecznych czy ekologicznych nad zyskiem, włączaniu osób potrzebujących w proces samopomocy, niż dostarczaniu im gotowych świadczeń (Frączak, 2007, s. 55).

CASE STUDY

W województwie zachodniopomorskim funkcjonuje wiele podmiotów ekonomii społecznej zarówno wdrażających, jak i korzystających z idei *sharing economy*. Opisane powyżej przenikanie się obu nurtów, wzajemnie wykorzystywanie swoich atrybutów w działalności praktycznej, urealnia istniejące powiązania. Obecnie posiadanie etatu nie ma już takiego znaczenia, dużo ważniejszy jest dostęp do regularnych zleceń. Własne biuro to nie zawsze oznaka statusu, to niejednokrotnie problem z samodzielnym utrzymaniem powierzchni biurowej i opłacaniem świadczeń. Współdzielona przestrzeń niejednokrotnie prowadzi do powstania nowych idei, pomysłów, kooperatyw czy priorytetów. To tylko nieliczne pola, tak chętnie zagospodarowywane przez podmioty ekonomii społecznej, a polegające na współdzieleniu pracowników, dóbr czy usług.

Fundacja Sektor 3 od 2010 roku prowadzi Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych Sektor 3 w Szczecinie. Fundacja została założona przez Towarzystwo Wspierania Inicjatyw Kulturalno-Społecznych TWIKS, Stowarzyszenie Liderów i Fundraiserów, Stowarzyszenie

POLITES oraz Centrum Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Sp. z o.o. Pracownicy organizacji założycielskich od początku istnienia pracowali na rzecz Centrum, które stało się miejscem szczególnym – to tu lokalne organizacje pozarządowe i aktywni obywatele mogą nieodpłatnie uzyskać kompleksowe wsparcie. Przestrzeń oraz sprzęt biurowy są współdzielone (komputery, ksero, skaner, rzutnik, flipchart) – mogą z nich nieodpłatnie korzystać aktywni obywatele czy też organizacje pozarządowe ze Szczecina. To jednak nie wszystko, współdzielenie dotyczy także wiedzy i doświadczeń – można skorzystać z szeregu bezpłatnych szkoleń, warsztatów czy spotkań, podnosząc swoje kwalifikacje lub oferując innym własne umiejętności. Pracownicy Centrum poprzez własne i zaprzyjaźnione portale czy strony www promują działania innych organizacji oraz opracowują dla nich proste platformy internetowe.

Fundacja im. Stanisława Karłowskiego w Juchowie koło Szczecinka jest podmiotem prawnym prowadzącym Projekt Wiejski, posiada status organizacji pożytku publicznego. Jest właścicielem ziemi (1,900 ha z tego 1,600 ha użytków rolnych), zwierząt, budynków i maszyn. Przy realizacji celów statutowych Fundacja współpracuje z licznymi organizacjami publicznymi i prawnymi, z którymi współdzielą pracowników i przestrzeń. Ponadto, w ramach własnych struktur prowadzi:

- Juchowo Farm – wzorcowe gospodarstwo naukowo-badawcze zajmujące się w głównej mierze badaniami oraz wszelkimi kwestiami związanymi z rolnictwem biodynamicznym i ekologicznym oraz kształceniem i doksztalcaniem osób pracujących w gospodarstwach biodynamicznych oraz w dziedzinie środowiska naturalnego. Proponuje szereg ofert edukacyjnych i tematycznych w ramach edukacji pozaszkolnej dzieci i młodzieży oraz organizuje warsztaty rehabilitacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych. Uczniowie i studenci mogą tam odbywać praktyki,
- Juchowo Zakład Aktywności Zawodowej, dający wsparcie i pracę osobom wykluczonym lub marginalizowanym na rynku pracy,
- Juchowo Grupa Budowlana, przygotowująca do pracy (m.in. osoby z dysfunkcjami) w zawodach związanych z branżą budowlaną,
- Centrum Spotkań Kulturalno-Szkoleniowych, które specjalizuje się w organizowaniu warsztatów szkoleniowych, projektów letnich dla dzieci i młodzieży, praktyk uczniowskich i studenckich. Ze względu na rosnące potrzeby edukacyjne w regionie, zorganizowano małą zagrodę edukacyjną, w której przebywają zwierzęta objęte Programem Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt Gospodarskich (m.in.: kury zielononóżki, kuropatwiane, kaczki, gęsi pomorskie, owce wrzosówki, króliki popieleńskie, kozy karpackie i świnie rasy złotnickiej pstrej).

Wszystkie działania Projektu Wiejskiego Juchowo wspomagają się wzajemnie, współdzieląc *know how*, pracowników, przestrzenie biurowe czy gospodarskie. Pracownicy i założyciele podczas prowadzenia działalności oświatowo-dydaktycznej, współdzielą wiedzę i doświadczenie, a także udostępniają przestrzeń okolicznym mieszkańcom i podmiotom, aby te mogły realizować, na rzecz lokalnej społeczności, swoje projekty zbieżne z ideą działalności jednostki.

Kooperatywa Łąźnia w Szczecinie została powołana do życia przez Stowarzyszenie Rowerowy Szczecin, Fundację Artmosphere, Stowarzyszenie Media Dizajn, Fundację Pod Aniołem i 4C – Centrum Ekonomii Społecznej Sp. z o.o. non profit. To otwarte miejsce, dostępne dla wszystkich, którym bliskie jest zaangażowanie obywatelskie, sztuka, design, rzemiosło, muzyka, przedsiębiorczość społeczna, odpowiedzialny biznes. Tu realizować można najbardziej niezwy-

kłe pomysły, na zasadzie wzajemności, zysk nie jest w tym przypadku nadrzędną wartością. Kooperatywa Łąźnia to, m.in:

- kawiarnia, w której za kawę i herbatę odwdzięczasz się uśmiechem, pomocą, podarunkiem,
- miejsce do pracy, wymyślone, zaprojektowane i wyposażone przez obywateli, które mogą współdzielić nieodpłatnie,
- wspólne sale i przestrzenie na spotkania dla młodzieży, warsztaty dla seniorów lub przestrzeń dla artystów i projektantów,
- prototypownia, gdzie każdy zainteresowany może uderzyć młotkiem, przykręcić śrubę lub stworzyć projekt nowej lampy i krzesła,
- społeczny warsztat rowerowy – waRStadt.org.

Inicjatywa ta oparta jest na solidarności, wzajemności i współpracy, adekwatnie do motta Kooperatywy – „może być to miejsce finansowane przez nas wszystkich – przez crowdfunding, przez #give what you feel – płacimy tyle, ile uważamy za stosowne, dajmy też z siebie tyle, ile warto dać”.

SZOWES to Sieć Zachodniopomorska *Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej* do której należą m.in. 4C Centrum Ekonomii Społecznej Sp., z o.o. non profit z Koszalińską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A., Gminą Miejską Wałcz, Fundacją Nauka dla Środowiska, firmą Aktywa Plus Emilia Kowalska, Gminą Pyrzyce, Fundacją Inicjatyw Społeczno-Gospodarczych KOMES oraz Fundacją Pod Aniołem. SZOWES przygotowuje między innymi swoich beneficjentów do zakładania przedsiębiorstw społecznych oraz tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, dzięki podniesieniu kompetencji i/lub kwalifikacji, a także zwiększeniu dostępu do usług i kapitału. Projekt dąży do rozwoju sektora ekonomii społecznej i wzrostu jego znaczenia w gospodarce dzięki wzrostowi poziomu zatrudnienia w przedsiębiorstwach społecznych i rozwojowi sektora ekonomii społecznej. SZOWES, dzięki zastosowaniu indywidualnych ścieżek wsparcia, umożliwia poszerzenie wiedzy i umiejętności potrzebnych do założenia i/lub prowadzenia i rozwijania przedsiębiorstw społecznych, w tym spółdzielni socjalnych. Kompleksowość wsparcia zapewniona jest dzięki ścisłej współpracy SZOWES z otoczeniem sektora ekonomii społecznej, w tym ośrodkami pomocy społecznej, powiatowymi urzędami pracy, przedstawicielami biznesu lokalnego, które działając w symbiozie współdzielą wiedzę, doświadczenia, pracowników, posiadany sprzęt i powierzchnię. Ograniczają koszty działalności a jednocześnie, poprzez stałą współpracę, podnoszą wartość merytoryczną organizowanych przez siebie przedsięwzięć.

PODSUMOWANIE

Dla gospodarki lokalnej, regionalnej czy krajowej rozwój ekonomii społecznej i *sharing economy* wiąże się przede wszystkim z efektywniejszym wykorzystywaniem zasobów. Ekonomia społeczna ze swoim instrumentarium, z pomocą *sharing economy*, ma szanse skutecznie realizować szereg funkcji istotnych z punktu widzenia zrównoważonego rozwoju i społeczności lokalnych. *Sharing economy* uzupełnia gospodarkę głównego nurtu, charakteryzując się dbałością o wartości i zmieniając tradycyjne pojęcie własności. Czyniąc to, wzbogaca ją o aspekty społecznych interakcji. Z kolei ekonomia społeczna pobudza aktywność obywatelską, opartą na solidarności

i osobistym zaangażowaniu, natomiast upowszechnianie kultury współdzielenia jest warunkiem koniecznym (choć niewystarczającym) wzrostu zaangażowania obywateli.

Można wnioskować, że realizacja praktyki gospodarczej opartej na teorii zrównoważonego rozwoju powinna uwzględniać aktywne włączenie i pobudzenie sektora ekonomii społecznej, który wykorzystuje w swojej działalności potencjał i możliwości *sharing economy*. Funkcja pobudzania zrównoważonego rozwoju powinna bazować na zasobach lokalnych, potencjale miejsca i ludzi, tj. lokalnych przewagach konkurencyjnych, takich jak np. potencjał gospodarczy regionów, walory przyrodnicze, krajoznawcze, dziedzictwo kulturowe. Zarówno ekonomia społeczna, jak i ekonomia współdzielenia, koncentrując się na zasobach, produktach i potencjałach lokalnych, wykorzystując marketing terytorialny przyczyniają się do określania tożsamości regionów, a tym samym do kształtowania zrównoważonego rozwoju.

Nie ulega wątpliwości, że zarówno ekonomia społeczna, jak i ekonomia współdzielenia mogą z powodzeniem być postrzegane w tym kontekście, jako jedno z ważnych składników rozwoju zrównoważonego. Odzwierciedlają dążenie człowieka do zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako harmonijne współistnienie gospodarki, środowiska i społeczeństwa. W efekcie relacje między ekonomią społeczną a *sharing economy* są dwukierunkowe, a współdzielenie, oparte na kapitale społecznym i innowacji, jest niewątpliwie przyszłością rozwoju zrównoważonego. Tym samym hipoteza sformułowana we wprowadzeniu została zweryfikowana pozytywnie.

LITERATURA

- A *European agenda for the collaborative economy* (2016). Pobrane z: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-2002_en.htm (12.08.2019).
- Balon, K. (2017). *Raport Najnowsze zmiany w gospodarce społecznej w Unii Europejskiej*. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES). Pobrane z: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-875-pl-n.pdf> (6.01.2019).
- Beerten, R. (2002). Extension of social economy. W: *European Conference of Social Economy in Central and Eastern Europe. CECOP*. Praga.
- Burgiel, A. (2015). Wspólna konsumpcja jako alternatywny model spożycia i jej przejawy w zachowaniach konsumentów. W: W.E. Kieźel (red.), *Zachowania konsumentów. Procesy unowocześniania konsumpcji* (s. 153–192). Warszawa: Wolters Kluwer Business.
- Estes, R.J. (2010). Towards Sustainable Development: From Theory to Praxis. W: N.J. Negi, R. Furman (red.), *Transnational Social Work Practice* (s. 1–29). New York: Columbia University Press.
- Frączak, P. (2007). Ekonomia społeczna – szerokie spojrzenie. *Ekonomia Społeczna*, 1, 55–56.
- Heinrich, H. (2013). Sharing Economy. A Potential New Pathway to Sustainability. *Gaia*, 4 (22), 228–231.
- Jarre, D. (2007). Europejski model społeczny i usługi socjalne użyteczności publicznej. *Możliwości dla sektora gospodarki społecznej*. W: E. Leś, M. Ołdak (red.), *Przedsiębiorstwo społeczne w rozwoju lokalnym* (s. 61–71). Warszawa: Collegium Civitas Press.
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej KPRES. (2014). Pobrane z: https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/ZAPROSZENIA/Projekt_KPRES.pdf (16.07.2019).
- Stępnicka, N. (2018). Sharing economy a ekonomia społeczna i ekonomia behawioralna. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 530, 46–54.
- Sundararajan, A. (2014). *Peer-to-Peer Businesses and the Sharing (Collaborative) Economy: Overview. Economic Effects and Regulatory Issues*. The Power of Connection: Peer-to-Peer Businesses. Committee on Small Business of the United States House of Representatives. Small Business Committee Document Number 113–049. Washington: U.S. Government Printing Office. Pobrane z: https://republicans-smallbusiness.house.gov/uploadedfiles/1-152014_revised_sundararajan_testimony.pdf (15.01.2014).

- Wilkin, J. (2007). Czym jest gospodarka społeczna i jakie ma znaczenie we współczesnym społeczeństwie? *Ekonomia Społeczna*, 1, 51–52.
- Zabłocki, G. (2002). *Rozwój zrównoważony – idee, efekty, kontrowersje*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Ziobrowska, J. (2017). Sharing economy jako nowy trend konsumencki. W: U. Kalina-Prasznic (red.), *Własność w prawie i gospodarce* (s. 261–269). Wrocław: E-Wydawnictwo. Prawnicza i Ekonomiczna Biblioteka Cyfrowa.
<https://www.juchowo.org/>
<http://laznia.org/>
<http://sektor3.szczecin.pl/>
<http://szowes.pl/>

Social economy and sharing economy in creating sustainable development

SUMMARY

The article attempts to determine whether the social and sharing economics are important components of sustainable development, understood as the harmonious coexistence of the economy, the environment and society. The aim of the research is to indicate the links between the social economy and the sharing economy with the concept of sustainable development.

Social economy is based on values such as participation, solidarity and self-governance, and it plays an important role in cities development and supports processes of forming civic society. Sharing economy fits into social economy sphere. Social economy gives people a possibility of organizing production and consumption patterns by independent, democratic forms of cooperation. With not fulfilled by the country or free market needs, social economy brings innovative solutions. With this it has an impact on local development and also on civic society development, and becomes a part of sustainable regional development. Processes of forming and merging social economy entities, in which sharing economy is fitting in, redounded in building new, more sustainable economy. Each component of sustainable development (economical, environmental, social) can be performed by social economy entities that base their philosophy on: sharing, developing local communities in opposition to negative consequences of globalization, domination of social or ecological goals over the financial profits, including people in need in the process of self-helping instead of providing them with fixed solutions.

KEYWORDS

social economy, sharing economy, sustainable development

Translated by Agata Lewandowska